Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykiatri och Samverkan
Gabriella Norén

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2026-02-04

HSN 2025-0762

Godkänd av Anders Ahlsson, 2026-02-04

Psykiatriutskottet

Svar på skrivelse från Eva von Wowern (KD) om lägstaprisupphandlingen av psykiatrisk specialistvård för vuxna i öppenvård med geografiskt områdesansvar

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till psykiatriutskottet föreslår Eva von Wowern (KD) att psykiatriutskottet omgående ska säga upp de upphandlade avtalen för vuxenpsykiatri med geografiskt områdesansvar. Förvaltningen avråder dock från det i tjänsteutlåtandet.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Eva von Wowern (KD)

Förslag till beslut

Psykiatriutskottet beslutar följande:

Skrivelsen från Eva von Wowern om lägstaprisupphandlingen av psykiatrisk specialistvård för vuxna i öppenvård med geografiskt områdesansvar anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Upphandlings- och uppföljningsprocessen

I juni 2023 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden om en ”Beställarplan för specialistpsykiatri för vuxna” (HSN 2023-0204). Hälso- och sjukvårdsdirektören fick då också i uppdrag att upphandla specialistpsykiatrisk öppenvård för vuxna i fyra av de tio ansvarsområdena. Övriga sex ansvarsområdena fick Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) ansvar för.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen tog därefter fram upphandlingsdokument i enlighet med beställarplanen och psykiatriutskottet beslutade om dessa den 13 november 2023 (HSN 2022-1700). I upphandlingsdokumenten föreslog förvaltningen att pris skulle användas som utvärderingskriterium i upphandlingen, vilket psykiatriutskottet beslutade. Kvaliteten skulle i stället säkerställas genom högt ställda krav i upphandlingsdokumenten.

Vilka vårdgivare som skulle antas som leverantör för respektive ansvarsområde beslutades av psykiatriutskottet den 10 april 2024. Prima tilldelades området Täby-Arninge, eller Nordost, och WeMind tilldelades de tre områdena Barkarby-Jakobsberg, Skärholmen samt Haninge. Beslutet överklagades men överklagan avslogs i februari 2025 och vårdavtalen undertecknades av hälso- och sjukvårdsdirektören den 25 februari 2025 och trädde i kraft den 1 september 2025.

Redan den 5 mars 2025, innan verksamheten trätt i kraft, gav psykiatriutskottet hälso- och sjukvårdsdirektören i uppdrag att återkomma till psykiatriutskottet med uppföljningar under de första två åren angående hur kvalitetskraven i avtalen om specialiserad vuxenpsykiatri följs och efterlevs samt hur tillgängligheten till vården påverkats för patienterna (HSN 2025-0201).

Skriftliga återrapporteringar av uppföljningarna har därefter skett till psykiatriutskottet i augusti och november 2025 och planeras att ske i februari, maj och september 2026.

Vid sammanträde den 13 november godkände psykiatriutskottet en skriftlig rapportering med bakgrund till och uppföljning av de första två månaderna med de nya avtalen (HSN 2025-0201). Utskottet fick också en muntlig redovisning av Prima och WeMind om hur de avser att arbeta och med svar på kritik som har framförts i media. Ingenting i uppföljningen indikerade att vårdgivarna inte levde upp till avtalets krav vid det tillfället eller att de inte hade för avsikt att leva upp till avtalet över tid.

Utskottet beslutade vid det sammanträdet att tillsätta en ”oberoende granskning av om de förändringar som görs på Prima och WeMind är förenliga med det vårduppdrag aktörerna förpliktat sig till i avtalen”. Arbetet med att tillsätta denna oberoende granskning har påbörjats.

Skrivelsen

Eva von Wowern (KD) anger i sin skrivelse från den 13 november 2025 att Kristdemokraterna ”tillsammans med flera andra aktörer vid upprepade

tillfällen uttryckt oro för vad de nya avtalen skulle innebära för vårdtagare och medarbetare och anser att de värsta farhågorna har besannats". Kristdemokraterna skriver också att "Det är alldeles uppenbart att denna upphandling inte är något annat än en katastrof. Att det drabbar våra mest utsatta och sköra medborgare är än mer skamligt."

Kristdemokraterna vill därför att avtalen sägs upp omgående och menar att det i avtalet anges flera skäl för en förtida uppsägning. Kristdemokraterna anger särskilt att följande skrivningar är relevanta, avtalets Bilaga 0 Huvuddokument, Kap 22.1.1, Uppsägning p.g.a. leverantörens avtalsbrott:

22.1.1 e) Leverantörens utförande av de hälso- och sjukvårdstjänster som omfattas av Uppdraget uppfyller inte gällande medicinska krav på undersökning, vård, behandling eller krav på bemötande av patienter.

22.1.1 l) Leverantören, eller företrädare för Leverantören agerar på ett sätt som riskerar att medföra att beställarens anseende som sjukvårdshuvudman, eller allmänhetens förtroende för den hälso- och sjukvård som Beställaren tillhandahåller, skadas.

Överväganden
Förvaltningen anser att det i dagsläget inte finns någon grund i avtalen att säga upp dem. Enligt Bilaga 0 Huvuddokument Kap 22.1.1. krävs att "leverantören gör sig skyldig till väsentligt brott mot avtalet och inte vidtar rättelsen inom 30 dagar från mottagandet av beställarens anmodan därom", för att avtalet ska kunna sägas upp (HSN 2024-0361,0362, 0363 och 0364).
De uppföljningar som förvaltningen har gjort och som har redovisats för utskottet liksom de fortsatta dialogerna därefter visar inte på att vårdgivarna väsentligt brutit mot någon av de två avtalspunkterna som nämns i skrivelsen och heller inte mot någon av de övriga 12 avtalspunkterna under punkt 22.1.1. a-n.

Förvaltningen har tillsammans med regionjuristerna därför utrett vad en förtida uppsägning utan grund i avtalet skulle kunna få för konsekvenser.

Regionjuristerna har inga exempel på att Region Stockholm har sagt upp avtal i förtid utan grund i avtalet, varför det blir ett teoretiskt resonemang om vad som skulle kunna ske.

En förtida uppsägning av avtalet, som saknar avtalsrättsligt stöd, innebär i sig ett avtalsbrott varför vårdgivarna kan begära skadestånd. Eftersom

avtalet innebär en garanterad löptid på fyra år skulle leverantören på goda grunder kunna kräva ersättning för dessa fyra år.

Utöver skadestånd skulle ett förtida upphörande innebära att Region Stockholm står utan leverantör i aktuellt vårdområde eller i alla fall utan tillräcklig kapacitet, med risk för patienters liv och hälsa. Om inte den egenägda vården, i det här fallet SLSO Psykiatri, kan ta över ansvaret för de fyra avtalen skulle Region Stockholm behöva sluta direktavtal med en annan leverantör. Det skulle dock utgöra en otillåten direktupphandling som skulle riskera att ogiltigförklaras av domstol. Konsekvensen skulle kunna vara att Region Stockholm åter står utan leverantör. Därtill kan Konkurrensverket besluta om upphandlingsskadeavgift mot bakgrund av att upphandlingen skulle överstiga tröskelvärdet för direktupphandlingar.

Utöver dessa potentiella konsekvenser skulle Region Stockholms anseende som seriös avtalspart skadas om avtalen skulle sägas upp i förtid utan saklig grund.

För att upptäcka systematiska fel eller brister behöver avtalet följas över tid. Med de olika åtgärder som psykiatriutskottet har beslutat om för att följa upp avtalen och upptäcka eventuella brott mot dessa vore det förhastat att säga upp avtalen i förtid när åtgärderna precis har startat.

Utöver månatliga muntliga återrapporteringar till psykiatriutskottet kommer förvaltningen även att återrapportera uppföljningen av avtalen i skriftlig form till sammanträdena i februari, maj och september 2026.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten